TA’LIMDA SUN’IY INTELEKT

Shanazarova Shaxzada Ilyasovna,
Nukus davlat texnika universiteti
“Ma’lumotlarni uzatish tizimlari va tarmoqlari”
kafedrasi assistent o’qituvchisi

Annotatsiya. *Ushbu maqolada ta’limda sun’iy intelektning o’rni, o’qitishda sun’iy intelekttan foydalanib o’qitishda avzalliklar haqida so’z yuritilgan.*

Tayanch so’zlar: *sun'iy intellekt, "aqlli" mashinalar, raqamli jamiyat, ta'limni shaxsiylashtirish.*

Raqamlashtirish va globallashuv davrida ta'lim sohasi o'zgarib bormoqda, yangi yuqori intellektual qiyoslarga ega bo’lmoqda, ya'ni neyron tarmoqlari, sun'iy intellekt va boshqalar kabi turli xil raqamli printsipial vositalarni joriy etilmoqda. O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi davlatimiz taraqqiyotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, mehnat bozorida zarur raqobatbardosh ustunliklarga ega va raqamli iqtisodiyotda o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishga tayyor yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashga alohida e'tibor qaratishni talab qiladi. Bu vazifalar “Raqamli O’zbekiston — 2030” strategiyasida belgilab berilgan[1].

YUNESKO o'z loyihalari doirasida sun'iy intellekt texnologiyalarini ta'limga tatbiq etish inson va mashinaning hayotda samaradorli ta’siri maqsadida inson salohiyatini mustahkamlash va inson huquqlarini himoya qilish, inson 9*/84s va mashinaning hayotda samaradorli ta’siri maqsadida, ta'lim va ishda samarali o'zaro ta'siri hamda barqaror rivojlanish manfaatlari yo'lida bo'lishi kerakligini tasdiqlaydi. O'zining sheriklari va xalqaro tashkilotlari hamda YUNESKO mandatining asosi bo'lgan asosiy qadriyatlar bilan birgalikda tashkilot global g'oyalar laboratoriyasi, standartlarni belgilash organi, siyosat bo'yicha maslahatchi va salohiyatni oshirish bo'yicha mutaxassis sifatida sun’iy intelekt ta'limidagi etakchi rolini mustahkamlashga umid qilmoqda[2].

Sun'iy intellekt (SI) – bu kompyuter tizimlarining inson aqlini taqlid qilish xususiyati, o'rganish bilan, masalalarni echish,obrazlarni tanib olish va echimlarni qabul qilish qobiliyati. Bu "aqlli" mashinalarni yaratishga qaratilgan keng tadqiqot va texnologiya sohasidir.

Hozirgi vaqtda sun'iy intellekt yoki mashinani o'rganish ta'limda faol qo'llanilmoqda, imtihonlarni o'tkazish va tekshirishdan tortib, o'quvchilar o'rganishda qiyinchiliklarga duch keladigan sohalarda avtomatik ravishda material tanlashgacha, o'quvchini mavzuni ongli ravishda o'rganishga, bilim va qobiliyat darajasini oshirishga taklif qiladi. Talabaning yutuqlari va samaradorligini tahlil qilish, uning

rejasini tuzatish "befarq" mashinani doimiy va sodiq nazorat qilish bilan o'rganish [3]. Sun'iy intellekt o'quv jarayoniga faol ravishda kiritilmoqda va har yili ushbu uchidan uchigacha texnologiyalardan foydalanish ko'lami faqat o'sib borishi aniq. Hozirgi vaqtda ta'limda sun'iy intellektdan foydalanishning asosiy yo'nalishlarini ko'rib chiqaylik: muntazam vazifalarni avtomatlashtirish.

O'qituvchilarning yelkasida har doim katta mas'uliyat qatlami va talabalar bilan ishlash hajmi – taraqqiyotni nazorat qilish, standart vazifalarni tekshirish, bilim darajasi va darslarga tayyorgarlik ko'rish. Bunday odatiy vazifalar sinfdagi o'quv jarayonidan ko'p vaqt talab etadi. Ta'limning samaradorligi va sifatini oshirish uchun endi bunday muntazam ishlarni sun'iy intellektga topshirish imkoniyati mavjud. Keling, inson hech qachon sun'iy intellekt tomonidan qayta ishlanishi mumkin bo'lgan bunday miqdordagi matn va boshqa ma'lumotlarni qayta ishlamasligiga rozi bo'laylik. Sun'iy intellekt qilmaydigan inson xatolari ham chiqarib tashlanadi. Endi ta'limni shaxsiylashtirish haqida ko'p narsa aytilmoqda. Ta'lim muhitiga sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish orqali mutaxassislarni tayyorlashda har bir fanni o'rganish uchun shaxsiy rejalarni yaratishni amalga oshirish, so'ngra talabalar faoliyati ustidan nazoratni amalga oshirish mumkin.

Ta'limda sun'iy intellektdan foydalanish o'qituvchilar va psixologlar tomonidan talabalarning qobiliyatlari, motivatsiyasi, irodasi va boshqa ko'rsatkichlarini aniqlash usullarini ishlab chiqish orqali amalga oshiriladi, ularning asosida individual o'quv dasturi tuziladi. Talabalar uchun o'quv dasturlari va ixtisoslashtirilgan tarkibni yaratish, shuningdek, o'quv jarayonini shaxsiylashtirishga yordam beradi. Ushbu funktsiya ko'plab talabalar va o'qituvchilar tomonidan faol qo'llaniladi [4].

Xulosa qilib shuni ta'kidlash kerakki, uchidan uchigacha texnologiyalardan, xususan, sun'iy intellekt va neyron tarmoqlardan foydalanish o'quv samaradorligini sezilarli darajada yaxshilashga, o'quvchilarning raqamli va axborot madaniyatini shakllantirishga olib kelishi va o'quv jarayonini shaxsiylashtirishga imkon beradi [5]. Bundan tashqari, uchidan uchigacha texnologiyalardan foydalanish ta'lim jarayonini kuzatish va sozlash imkonini beradi, bu esa zamonaviy raqamli jamiyat talablariga ko'proq mos keladi. Endi abituriyentlar uchun ta'lim muassasalariga kirishda kasb tanlash ancha osonlashadi, chunki mashina qurilmalari faqat o'quvchilarning o'zlari tomonidan taqdim etilgan kirish ma'lumotlarini jamiyat, ota-onalar va tengdoshlarning fikrlarini bildirmasdan tahlil qiladi. Sun'iy intellekt har bir o'quvchining ehtiyojlari va xususiyatlariga qarab o'rganish yondashuvlarini optimallashtirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.“Raqamli O’zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.10.2020 yildagi PF-6079-sonli Farmoni.
2. “Искусственный интеллект в образовании”, https://www.unesco.org/ru/digital-education/artificial-intelligence
3. Гущин, А.В. Особенности реализации информационной стратегии высшей образовательной организации / А.В. Гущин, О.И. Ваганова, О.Н. Филатова // Известия Балтийской государственной академии рыбопромыслового флота. – 2021. – № 3 (57). – С. 47-51
4. Лебедева, Т.Н. Формирование цифровой культуры педагога средствами массовых открытых онлайн-курсов / Т.Н. Лебедева, О.Р. Шефер, С.В. Крайнева, Н.А. Белоусова, Е.Н. Эрентраут, Ю.А. Ахкамова // Вестник Мининского университета. – 2022. – Т. 10. – №3.
5. Филатова, О.Н. Педагогический Кванториум как средство повышения цифровых компетенций / О.Н. Филатова, Т.Д. Феофанова, А.Д. Маркова // Известия Балтийской государственной академии рыбопромыслового флота: психологопедагогические науки. – 2022. – № 1(59). – С. 61-64. – DOI 10.46845/2071-5331-2022-1-59-61-64. – EDN ZAYBQR